

דף י"ט

"באצבעו ונתן" לא תהא קבלה אלא בימין אר"ש וכי נא' יד בקבלה פוסל יציקה בזר מפני שהמקרא "בְּיָמֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים" נדרש לפניו ולאחריו. לפניו "וַיֵּצֶק עָלֶיהָ שֶׁמֶן" "בְּיָמֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים". ולאחריו "בְּיָמֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים" "וְקִמֵּץ". האם אפשר לומר שלרבי שמעון מקרא נדרש לפניו ולאחריו? והרי שנינו בברייתא על הכתוב בחטאת נשיא: "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֹטֵאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קֶרְנֵת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה". "בְּאֶצְבָּעוֹ" "וְלָקַח" מלמד שלא תהא קבלה אלא בימין. שבכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינה אלא ימין. "בְּאֶצְבָּעוֹ" "וְנָתַן" מלמד שלא תהא נתינה על הקרן אלא בימין. ואמר רבי שמעון וכי נאמר יד בקבלה? האם נאמר אצבע ב"וְלָקַח" הלא נאמר ב"אֶצְבָּעוֹ" "וְנָתַן". והואיל ולא נאמרה אצבע בקבלה אם קיבל בשמאל כשר. ואמר אב"י שהתנא קמא ורבי שמעון נחלקו אם אומרים מקרא נדרש לפניו ולאחריו²⁴⁴? אלא רבי שמעון לומד שיציקה פסולה בזר מהכתוב: "וַיִּהְיֶיָּה אֶל בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים וְקִמֵּץ", וי"ו מוסיף על ענין ראשון²⁴⁵

246

הכ' הקיש את השחיטה לסמיכה להכשיר בזר שואלת הגמרא, האם אפשר לומר שרבי שמעון דורש וי"ו מוסיף על ענין ראשון? אם כן קשה ממה שלומדים ששחיטה כשרה בזר מהכתוב: "וַיִּשְׁחַט אֶת בֶּן הַבֶּקֶר" "וַיִּהְיֶיָּה בְּיָמֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם", מצות כהונה היא מקבלה ואילך. אם רבי שמעון דורש וי"ו מוסיף על ענין ראשון שחיטה בזר תהיה פסולה? אומרת הגמרא, שהכתוב "וְסִמֵּךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה" "וַיִּשְׁחַט אֶת בֶּן הַבֶּקֶר" שסמך את השחיטה לסמיכה הקיש

244 התוס' שואלים מנין שנח' בדבר זה אולי טעמם של חכמים כמו שא' בפ"ק (דף י.). ובזבחים (דף כד:) שכל מקום שנאמר אצבע או כהונה אינו אלא ימין, ולר"ש הוא רק במקום ששניהם נאמרו. וי"ל שמלשון הברייתא משמע שהוא משום ש"באצבעו" נאמר עליה כמו ששנינו באצבע ולקח. וחכ' לא מפ' את טעמם מהכתוב הכהן משום שנצרך ללמוד של הכהן בכיהונו. ואע"ג שבזבחים (דף כד:) א' אליבא דר"ש ואלא הכהן ל"ל ותירצו הכהן בכיהונו, הוא הדין לחכמים. תוס'.

245] ואין לומר שהו"ו של "ונתן" ילמד קבלה מנתינה מפני שאם היה כ' "ונתן באצבעו" היינו לומדים ולקח מונתן בו"ו מוסיף על ענין ראשון. אבל "באצבעו" הפסיק את הענין. רש"י.

246 תוס' שואלים מדוע לא נאמר בזבחים (ד' כד:) לר' אלעזר בן שמוע וי"ו מוסיף על ענין ראשון. ושמא ר"א בר ר"ש אינו דורש וי"ו מוסיף על ענין ראשון. או שאינו דורש וי"ו מוסיף כדי לדרוש את המקרא לפני פניו. תוס'.

שחיטה לסמיכה שכשרה בזר.

“ושחט את פר החטאת אשר לו”
בכ”מ לא צריכים שחיטה בבעלים
שואלת הגמרא, אם כך נדרוש שכמו
שהסמיכה בבעלים, אף השחיטה בבעלים?
מתרצת הגמרא, שאי אפשר לומר שהשחיטה היא בבעלים, מפני
שלומדים בקל וחומר מזריקה שהיא עיקר הכפרה שאינה בבעלים,
וכל שכן שחיטה שאינה עיקר כפרה. שואלת הגמרא, שאפשר לומר
שלא לומדים קל וחומר מפני שאין דנים אפשר, את השחיטה שאפשר
לעשותה בבעלים, משאי אפשר, מזריקה שפסולה בזר? מתרצת הגמרא,
שהתורה אומרת “וַיִּשְׁחַט אֶת פֶּרֶךְ הַחֲטָאתָ אֲשֶׁר לוֹ” שפר יום הכיפורים
טעון שחיטה בבעלים, ומכאן ששחיטת קדשים אינה טעונה בעלים²⁴⁷.

אמר רב כל מקום שנאמר תורה
וחוקה אינו אלא לעכב
אמר רב, כל מקום שנאמר “תורה” ו“חוקה”
אינו אלא לעכב. והגמרא הבינה שצריכים
את שני הדברים לעיכוב, אבל אם כתוב או תורה או חוקה אינו מעכב.
כמו שלומדים עיכוב בפרה אדומה מהכתוב “זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה”.
שואלת הגמרא²⁴⁸ הרי בנזיר כתוב רק תורה “זאת תּוֹרַת הַנָּזִיר”, ורב
אמר שתנופה בנזיר מעכבת²⁴⁹. ואפילו שתנופה לא מעכבת בשאר
הקרבנות²⁵⁰? עונה הגמרא שבנזיר שכתוב בו “כִּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת
נָזִיר” כמו שכתוב בו חוקה. שואלת הגמרא, הרי בתורה לא כתוב אלא
תורה, “וְזֹאת תּוֹרַת זִבְחַת הַשְּׁלָמִים” “אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבוּ”. ושנינו
במשנה שארבעה מינים שבתודה, חמץ חלות ורקיק ורבוכה, מעכבים זה
את זה? עונה הגמרא, שארבעה לחמים שבתודה מעכבים מפני שתודה
הוקשה לנזיר בכתוב: “עַל זִבְחַת תּוֹדַת שְׁלָמִיו”, ואמר מר “שְׁלָמִיו”
לרבות שלמי נזיר²⁵¹. שואלת הגמרא, הרי במצורע לא כתוב אלא תורה,
ושנינו במשנה שארבעה מינים שבמצורע, עץ ארז ושני תולעת ואזוב

²⁴⁷ משמע שלר"ש שחיטת פרו בזר פסולה ואף ע"ג שא' בזבחים (דף יד.) לר"ש שחיטה לאו עבודה היא ל"ק כמו שפי' התוס' בפ"ק (ד' ה.). תוס'.

²⁴⁸ סימן : נת"ץ יקמ"ל.

²⁴⁹ ואמר רב תנופה מעכבא בנזיר – ממתני' הוה מצי לאקשוויי דתנן (לקמן ד' כו.) ב' מינין שבנזיר מעכבין זה את זה אלא ניחא ליה לאקשוויי דרב אדרב א"נ משום דאפילו תנופה שהיא שירי מצוה בשאר קרבנות מעכבת בנזיר. תוס'.

²⁵⁰ כדאמרינן בשמעתא קמייתא דמס' יומא (ד' ה) שאם עשאה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכפר. רש"י.

²⁵¹ לרבות שלמי נזיר לעשרה קבין ירושלמיות ולרביעית שמן כתודה. רש"י.

וצפרים, מעכבים זה את זה? עונה הגמרא, שבמצורע שכתוב "תִּהְיֶה" זה כמו שכתוב בו חוקה. שואלת הגמרא, הרי ביום הכיפורים לא כתוב אלא חוקה "וְהִיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם". ושנינו במשנה ששני שעירי יוה"כ מעכבים זה את זה? אלא רב אמר שבכל מקום שכתוב או תורה או חוקה אינו אלא לעכב.

היכן שכ' תורה צ' לכתוב חוקה
 כתוב תורה "זאת התורה לעלה למנחה
 ולחטאת ולאִשָּׁם ולמִלואִים ולְזִבַּח הַשְּׁלָמִים", ויש בהם דברים שלא מעכבים? אומרת הגמרא, שרב אמר שבמקום שכתוב תורה צריך להיות כתוב גם חוקה לעכב. ובמקום שכתוב חוקה לא צריך יהיה כתוב תורה כדי לעכב.²⁵² שואלת הגמרא, הרי במנחה כתוב חוקה, "כָּל זָכָר בְּבִנְיָ אֱהֲרֹן יֹאכֵלֶנָּה חֶק עוֹלָם". ורב אמר, שבכל מקום שהכתוב חוזר בתורת מנחה בפרשת צו את מה שכבר אמור בויקרא אינו אלא לעכב. אבל אם הכתוב לא חוזר אינו מעכב? אומרת הגמרא, שבמנחה כתוב חוקה על האכילה. וכיון שהאכילה אינה מעכבת אינה לעיכוב.

לומדים עיכוב במנחה מהכ' "מגרשה ומשמנה" וחוקה אינה לעיכוב
 שואלת הגמרא, הרי בלחם הפנים כתובה חוקה על האכילה "וְיֹאכֵלֻהוּ בַּמָּקוֹם קָדֹשׁ בִּי קֹדֶשׁ קִדְּשִׁים הוּא" "חֶק עוֹלָם". ושנינו ששני הסדרים מעכבים זה את זה, ושני הבזיכים מעכבין זה את זה, והסדרים והבזיכים מעכבים זה את זה? עונה הגמרא, שבכל מקום שכתובה חוקה אפילו על האכילה הוא לעיכוב. ובמנחה אין במלה חוקה עיכוב מפני שלומדים עיכוב במנחה, שאם חיסר כל שהוא מגרסה ומשמנה פסולה מהיתור של האות ה"א בכתוב "וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אֲזִכְרֹתָהּ מִגְרָשָׁהּ וּמִשְׁמָנָהּ". וגרש ושמן מעכבים ואין דבר אחר מעכב, ממה שצריכים לכתוב אות ה"א לעיכוב לומדים שכאן חוקה אינה לעיכוב.²⁵³

252 ר"ת או' שבכ"מ שאומרים חוקה לעכב אינו ממשמעות אלא מג"ש כמו שא' בזבחים י"ח. אבל מתח' הגמרא רצתה לומר שצריכים תורה וחוקה הוא מהמשמעות. וצ"ל שנכתב תורה לדרשה כ"ש. תוס'.
 253 תוס' שואלים שיש סתירה בין דברי רש"י שמפ' שהיה אפ' לכתוב מגרש ומשמן וכתב מגרשה ומשמנה ש"מ מגרשה שלם משמנה שלם שאם חיסר כל שהוא פסול. ובסמוך בדברי שמואל גרש ושמן מעכב' ואין דבר אחר מעכב משמע מדבריו שתלה את הטעם בחזרה ולא באות ה"א. וכ' שגראה שכאן מדובר לענין שהשמן והסולת יעכבו זה את זה וצריך שישנה עליו הכתוב. וסמך על מה שבשאר מנחות כ' מסלתה ומשמנה ובמנחת העומר כתוב (ויקרא ב) מגרשה ומשמנה, וגרשה וסלתה הכל הוא סולת. ולקמן (דף כז.) בסולת ושמן מעכבים זה את זה הביא את הכ' מגרשה ומשמנה ומסלתה ומשמנה. אבל לגבי מה שמיעוטם מעכב את רובם מביא את הכ'.

רב א' בכ"מ שהח' הכ' במנחה לעכב
ושמואל לא לומד דורות משעה

רב אמר שבכל מקום שהכתוב חזר
בתורה מנחה אינו אלא לעכב. ושמואל

אמר שגרש ושמן מעכבים, משום שהכתוב שנה בהם, ואין דבר אחר
מעכב. ושואלת הגמרא האם אפשר לומר לשמואל שאין עיכוב אפילו
שהכתוב שנה עליו?!. ואומרת הגמרא שודאי שבכל מקום שהכתוב שנה
הוא לעכב. ורב ושמואל נחלקו ב"מלא קמצו". כמו ששנינו בברייתא
שלומדים מהכתוב: "וְקִמַּץ מִשֶּׁם מֶלֶא קִמְצוּ" בקומצו, שלא יעשה מדה
לקומץ. רב סבר שקמיצה בקומצו מעכבת, ואם קמץ בכלי פסול. שהרי
כתוב ביום השמיני למילואים: "וַיִּקְרַב אֶת הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כֶּפוֹ מִמֶּנָּה".
ושמואל סבר שלא לומדים דורות משעה. הכתוב שנה בחזרה במנחת
דורות של גרש ושמן לעיכוב, אבל "וַיְמַלֵּא כֶּפוֹ מִמֶּנָּה" שנאמרה
בקדשי שעה אינה חזרה²⁵⁴.

מדות הלח לא מקדשים יבש מזרקות מקדשים
נא' "כף אחת מ' קטורת" י"ב פעמים

הרי שנינו במשנה שכלי הלח מקדשים את הלח, ומדות יבש מקדשים
את היבש. ואין כלי הלח מקדשים את היבש, ולא מדת יבש מקדשים
את הלח. ואמר שמואל שלא שנו אלא שמדות הלח לא מקדשות את
היבש אלא, שכל מדה אינה ראויה אלא למדה ואין במדת היבש הין ולוג.
אלא מדות, אבל מזרקות שהם כלי הים מקדשים סלת יבש. ולומדים
זאת מהכתוב בנשיאים "מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת" ומכאן ששמואל לומד דורות משעה? אומרת

מסלתה ומשמנה. וכן גבי עיכוב שלו עצמו לא צריכים שנה לעכב אבל לגבי מעכבים זה את זה צריכים שנה
לעכב. תוס'.

בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ – בפ"ק (לעיל ד' יא.) דרשי' מלא קומצו יכול מבורץ ת"ל בקומצו תרתי שמעת
מינה. תוס'.

254 מה שרבי זירא רצה ללמוד בפ"ק (דף ט:): מ"וימלא כפו ממנה" שכל מקום שנא' כפו אינו אלא ימין לא נשאר
במסקנה. ומה שרבא מסיק יד יד לקמיצה ולומד "וימלא כפו" מיד של מזרוע לענין קמיצה ולדורות שמה כיון
שעושים את שאר הגזירות שוות של און ורגל לדורות עושים גם את זו. ומה שא"ר בזבחים (דף ס.) מזבח שנפגם
אין אוכלין בגינו שירי מנחה שנא' ואכלוהו אצל המזבח וכי אצל המזבח אכלוהו כו'. הוא מפ' שמצאנו כיו"ב בקדשי
דורות. אבל אין לפרש שלא לומדים כאן דורות משעה משום שאהרן התחנך כל ז' ימי המלוואים ועשה קמיצה
בכפו. ולקמן (דף פב:): לומדים פסח דורות מפסח מצרים ואפילו מי שחולק הוא משום שאין דנים אפשר משאי
אפשר. מפני ששיך ללמוד יותר פסח מפסח. וצריך לדקדק לשמואל מה ההבדל בין מה שלא פוסלים בעשיית
מדה לקומץ משום שלא לומדים דורות משעה. לבין מה שלומדים (דף ו.) שאם קמץ ועלה בידו גרגיר מלח או
קורט של לבונה פסול מפני שאמרו הקומץ החסר והיתר פסול מאותו הכתוב עצמו. ממה שכ' מלא קומצו בקומצו
ולא מצאנו ששנה אלא מוימלא כפו. ואם יש עיכוב בלא שנה הכתוב מסתבר לומר שעייכב גם לענין מדה לקומץ
מעכב כיון שלומדים את שניהם מאותו מקום. תוס'.

הגמרא, ששמואל לומד מהנשיאים מפני שכתוב שנים עשר פעמים
”שְׁנֵיהֶם מֵלָאִים סֵלַת”²⁵⁵.

מגישה בקרן דרומית מערבית
אמרו רב כהנא ורב אסי, לרב שאמר שבכל
מקום שהכתוב חזר במנחה אינו אלא לעכב,
והרי הגשה שהכתוב שנה בה ”וְזֹאת תֹּחַת הַמִּנְחָה הַקֶּרֶב אֶתָּה בְּנִי
אֶהְרֶן לְפָנַי ה' אֵל פָּנֵי הַמִּזְבֵּחַ”. אינה מעכבת? עונה הגמרא שהכתוב
ההוא בא לקבוע להגשה מקום²⁵⁶. כמו ששנינו בברייתא, שמהכתוב
”לְפָנַי ה'” היינו אומרים שיגיש את המנחה במערב, בקיר המערבי של
מזבח. ומהכתוב ”אֵל פָּנֵי הַמִּזְבֵּחַ” היינו אומרים שיגיש את המנחה אל
פני המזבח, בדרום שבו נמצא הכבש. כיצד?, מגישה בקרן דרומית
מערבית כנגד חודה של קרן ודיו²⁵⁷.

רא”א הגשה בדרום תופסים
את הכ’ שמקיים אתד’ חברו
רבי אליעזר אומר שלא צריכים להגיש כנגד החוד
של המזבח. מפני שלומדים שלא יגישנה למערבה
של הקרן ולדרומה של קרן²⁵⁸. מפני שבכל מקום שמוצאים שני מקראות,
אחד מקיים את עצמו ומקיים את חברו, ואחד מקיים את עצמו ומבטל
את חברו. מניחים את זה שמקיים עצמו ומבטל את חברו ותופשים את
זה שמקיים עצמו ומקיים את חברו. אם נלמד מהכתוב ”לְפָנַי ה'” שהוא
במערב, מבטלים את הכתוב ”אֵל פָּנֵי הַמִּזְבֵּחַ” בדרום. וכשלומדים
מהכתוב ”אֵל פָּנֵי הַמִּזְבֵּחַ” שמגישים בדרום מקיימים את הכתוב ”לְפָנַי
ה'”. והיכן קיימת את שניהם?, למערב ולדרום?. אמר רב אשי שהתנא,
רבי אליעזר סובר שהמזבח כולו עומד בצפון העזרה. ודרומו של המזבח
הוא כנגד אמצע פתח ההיכל. וכשמגיש בצד דרום של המזבח מקיימים
את שני המקראות.

255 תוס' כ' שאין להקשות שהם שני כתובים הבאין כאחד ואין מלמדן. תוס'.
256 וא”ת הרי לומדים קביעות מקום מ”הקריב” ו”הגישה” מיותר לומר ששנה הכתוב לעכב. וי”ל שמ”הקריב”
היינו או’ שמגיש על הכבש סמוך למזבח ולא על המזבח ממש. תוס’.

257 בפ”ב דסוטה (דף יד:) שאלו מהו ודיו ותימצו ס”ד תיבעי הגשה כמנחה גופה. שייסרנה מן הכלי ויגיש את
הסולת עצמו למזבח. ובנדה (דף ב.) בכל הנשים דיין שעתן לא מדקדקים מהו דיין. וי”ל ששם שייך לומר דיין
להוציא מהלל וחכמים. תוס’.

258 רש”י פירש למערבה של קרן לדרומה של קרן כאן וכאן. וקשה מהו מקיים עצמו ומבטל חברו והלא מגישה
כאן וכאן. ובזבחים (דף סג:) גרסו בספרים או לדרומה של קרן פירוש לאיזה רוח שירצה. תוס’